

آمریکا فاجعه درست می کند

وزیر خارجه روسیه گفت، آمریکا کل منطقه غرب آسیا را به سمت فاجعه پیش می برد. سرگنی لاوروف، وزیر خارجه روسیه گفت: واشنگتن تمام خاورمیانه را به سمت فاجعه می برد. باید در این شرایط به دنبال راه خروجی از وضعیت فاجعه‌باری باشیم که سیاست آمریکا در خاورمیانه موجب آن شده است. آمریکایی‌ها در روندهای مذاکره در خاورمیانه روی سلطه و قدرت خود حساب باز می کنند تا راهکارهایی را تحمیل کنند که به نفع خودشان باشد. وی گفت: غرب تلاش می کند تا روسیه را از تمام مکانیزم‌های حل و فصل در خاورمیانه دور کند. باید یک زمینه حقوقی الزام‌آور برای حل نهای نزع خاورمیانه ایجاد شود. لاوروف تأکید کرد: ما خواهان آتش‌بس انسانی در غزه شدیم اما متأسفانه شورای امنیت بیانه‌ی ضعیفی را صادر کرد. عدم تشکیل کشور فلسطین منجر به ادامه خشونت در خاورمیانه می شود. ما مخالف این هستیم که رخدادهای هفت اکتبر به دلیلی برای مجازات جمعی فلسطینی‌ها تبدیل شود. سازمان ملل، آمریکا و اتحادیه اروپا تلاش کردند راهکارهای غیر واقعی را بر غزه تحمیل کنند. در سایه شرایط کنونی فرصتی برای بازگشت ثبات به غزه وجود ندارد.

رد آتش‌بس در غزه

سخنگوی شورای امنیت ملی آمریکا گفت، کشورش خواهان برقراری آتش‌بس فزاینده در نوار غزه نیست. «جان کری» سخنگوی شورای امنیت ملی آمریکا در نشست خبری گفت، تا زمانی که حماس همه اسرا را آزاد نکند، بحران در غزه پایان نمی یابد. وی با بیان اینکه تلاش‌ها برای دستیابی به توافق درباره آتش‌بس طولانی مدت پیشرفت داشته است، مدعی شد: آمریکا خواهان توقف جنگ غزه است و نخستین اقدام برای این کار برقراری آتش‌بس طولانی مدت، آزادی همه اسرا و انتقال کمک‌های انسانی به نوار غزه است. سخنگوی شورای امنیت ملی آمریکا در ادامه گفت: از آتش‌بس فزاینده در نوار غزه حمایت نمی کنیم. وی افزود: بدون وجود طرحی قابل اجرا و تضمین امنیت غیرنظامیان، آمریکا خواستار عملیات نظامی بزرگ در رفح نیست. کری با اشاره به عملیات زمینی احتمالی اسرائیل در شهر رفح واقع در جنوب نوار غزه مدعی شد، نمی توان گفت که غیرنظامیان در رفح کشته می شوند اما واشنگتن خواهان کشته شدن هیچ غیرنظامی نیست!

خطر برای اعتبار آمریکا

«چارلز براون» رئیس ستاد مشترک ارتش آمریکا در واکنش به اظهارات «دونالد ترامپ» درباره ناتو گفت: اعتبار آمریکا در میان متحدانش در خطر است. ترامپ اخیراً اظهار کرده در صورت پیروزی در انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۴ آمریکا، ممکن است از آن دسته از متحدان خود در ناتو که به اندازه کافی به این ائتلاف نظامی منابع مالی تزیق نمی کنند، در مقابل حمله احتمالی روسیه محافظت نکنند. در همین رابطه ژنرال براون گفت: فکر می کنم مسئول حفاظت از این ائتلاف‌ها هستیم. اعتبار آمریکا در تمامی ائتلاف‌هایش در خطر است. هنوز به رهبری آمریکا نیاز است و تحت نظر هستیم. وی افزود: آمریکا متعهد است. این پیامی است که من می دهم و متحدان (آمریکا) دریافت کرده اند. ترامپ اخیراً خاطره‌ای از گفت‌وگوی خود با «رئیس‌جمهور یکی از کشورهای بزرگ» ناتو یادآور شد که در آن در پاسخ به این پرسش که آیا ایالات متحده از ناتو در برابر حمله روسیه محافظت می کند، گفته بود: «نه، از شما محافظت نمی کنم.»

چالش همسایگان

پاکستان روابط پیچیده و پرتنش با همسایگانش به ویژه هند و افغانستان دارد و تداوم بحران‌های داخلی می تواند روابطش را با این همسایگان بیش از پیش پیچیده کند. احساس خطر از این وضعیت صدای دیپلمات‌های پاکستانی را هم درآورده و آن‌ها هر چند بدون نام، در گفت‌وگو با رسانه‌های داخلی شان در خصوص شرایط موجود و تبعات تداوم آن هشدار می دهند.

یک دیپلمات از وزارت امور خارجه پاکستان به نشریه اکسپرس تریبون گفت: «ما با چالش‌هایی در زمینه سیاست خارجی مواجه هستیم که روبرو شدن با هر کدام از آن‌ها نیازمند اتخاذ تصمیمات سخت و مهم است و اتخاذ چنین تصمیماتی به دولتی قوی و مقتدر نیازمند است.» یک منبع دیگر در گفت‌وگو با این نشریه ایراز نگرانی کرده است که علاوه بر چالش با همسایگان، تحولات سیاست داخلی بر روابط پاکستان با قدرت‌های بزرگ تأثیر گذاشته و این تأثیر در بیانیه‌های صادر شده از سوی ایالات متحده، اتحادیه اروپا و بریتانیا قابل مشاهده است. به گفته این منبع، «وزارت امور خارجه پاکستان از لحن منفی بیانیه‌هایی که طی این مدت از سوی کشورهای خارجی درباره روند انتخابات در پاکستان صادر شده، شوکه شده است و این انتظار وجود نداشت که چنین بیانیه‌هایی با لحنی تند علیه کشور صادر شود.»

ایالات متحده آمریکا، بریتانیا و اتحادیه اروپا روز جمعه ۹ فوریه به طور جداگانه نگرانی خود را در مورد روند انتخابات پاکستان ابراز کردند و خواستار آن شدند که در مورد تخلفات و بی نظمی‌های گزارش شده، تحقیقات صورت گیرد. ایالات متحده و اتحادیه اروپا هر دو به ادعاهایی مبنی بر مداخله حکومتی، از جمله دستگیری کنشگران اشاره کرده و افزوده‌اند که گزارش‌هایی مبتنی بر وجود بی نظمی، مداخله و تقلب باید به طور کامل مورد بررسی قرار گیرد.

پیرمحمد ملاهی، کارشناس مسائل شبه‌قاره به «هم‌میهن» می گوید: «پاکستان از یک سو با هند بر سر مسئله کشمیر اختلاف دارد و این مسئله چالشی جدی برای سیاست خارجی این کشور به شمار می‌رود، از سوی دیگر مسئله رابطه با افغانستان مطرح است. پاکستان بر این باور است که گروه تروریستی تحریک طالبان پاکستان از سوی طالبان افغانستان حمایت می‌شود و برای اینکه بتواند با این مسئله روبرو شود نیاز به دولتی قدرتمند دارد که بتواند در زمان درست تصمیم درست بگیرد. وضعیت داخلی پاکستان کاملاً موقعیت خارجی پاکستان را تحت تأثیر قرار داده و مانع از آن شده است که پاکستان بتواند در دفع تهدیدها مؤثر عمل کند.»

به گفته او، ضعف داخلی باعث ایجاد خلأ قدرتی می‌شود و این خلأ قدرتی می‌تواند به جدی‌تر شدن تهدید گروه‌های تروریستی و افزایش عملیات‌های آن‌ها در منطقه منجر شود.

در سال ۲۰۲۳، بیش از ۱۵۰۰ نفر طی حملات تروریستی در پاکستان جان خود را از دست داده‌اند. این رقم، بالاترین رقم قربانیان تروریسم در پاکستان از سال ۲۰۱۶ میلادی به این سو است. نگرانی پاکستان از «حمایت طالبان از گروه‌های تروریستی» باعث شد اسلام‌آباد در اواخر سال ۲۰۲۳ تصمیم بگیرد ۲ میلیون نفر از مهاجران افغانستانی را اخراج کند.

فعالیت گروه‌های تروریستی پس از انتخابات نیز بر نگرانی‌ها افزوده است. تحریک طالبان پاکستان به تاخیزی از رهبران جماعت اسلامی و جمعیت علمای اسلام پاکستان که در انتخابات حضور یافته بودند خواست تا راه «دموکراسی» را رها کنند و با آنها به جنگ مذهبی علیه ارتش پاکستان بیوندند. در بیانیه این گروه آمده است: «در پاکستان، تمام قدرت در دست ارتش پاکستان است و هر چه بخواهد انجام می‌شود، انتخابات به صورت نمادین برگزار می‌شود.»

روابط اسلام‌آباد و دهلی‌نو به عنوان دو قدرت اتمی نیز در وضعیت پیچیده‌ای قرار دارد. دهه‌ها تنش بین دو کشور و اختلاف جدی بر سر مسئله کشمیر در سال ۲۰۱۹ به مجموعه‌ای از درگیری‌های مرزی منتهی شد. با این وجود، از یک سو هند با یک انتخابات سراسری مواجه است و نادران مودی، نخست‌وزیر این کشور تمایلی به تشدید تنش‌ها ندارد و از سوی دیگر این احتمال مطرح است که با تحقق محتمل‌ترین سناریو در پاکستان یعنی تشکیل ائتلاف بین احزاب مسلم لیگ و مردم، اسلام‌آباد نیز سیاست مدیریت تنش‌زدایی با دهلی‌نو آرام کردن فضا را در پیش بگیرد.

افزایش نفوذ قدرت‌های خارجی

اندیشکده شورای روابط خارجی آمریکا پیش‌بینی کرده است که روابط پاکستان و ایالات متحده تحت تأثیر انتخابات پیچیده‌تر خواهد شد. از نگاه این اندیشکده عدم توجه پاکستان به مسئله انتخابات آزاد و همچنین ضعف اسلام‌آباد در مقابله با تروریسم باعث خواهد شد آمریکا با چالش‌هایی در روابط خود با پاکستان مواجه شود. هم‌زمان، رابطه با چین نیز تحت تأثیر بحران اقتصادی قرار خواهد گرفت. ابتکار کمربند و جاده چین که پاکستان نیز بخشی از آن به شمار می‌رود مدت‌هاست پیشرفت زیرساختی چندانی نداشته و با سرعت بسیار کمی پیش می‌رود. بدهی‌های بین‌المللی پاکستان در کنار عدم امکان تأمین مالی پروژه‌های زیرساختی باعث شده تا همکاری‌های اقتصادی در وضعیت نامطلوبی باقی بماند. با این وجود تحلیلگران هشدار می‌دهند، با وخیم‌تر شدن وضعیت اقتصادی پاکستان، قدرت و نفوذ کشورهای خارجی که می‌توانند از نظر اقتصادی کمک‌هایی به پاکستان داشته باشند بیشتر خواهد شد. این مسئله شامل حال کشورهای حوزه خلیج فارس نیز می‌شود و این کشورها این فرصت را خواهند یافت تا با سرمایه‌گذاری و تزیق پول به پاکستان، امتیازات سیاسی از اسلام‌آباد دریافت کنند.

محسن روحی صفت دیپلمات پیشین ایرانی: با توجه به اختلافات عمیق بین تحریک انصاف و ارتش، گزینه ائتلاف میان حزب مردم و حزب مسلم لیگ محتمل‌ترین سناریو برای آینده تشکیل دولت در پاکستان است

از اکثریت لازم برای تشکیل دولت برخوردار نیست و هر ائتلافی مخالفانی جدی دارد نشان می‌دهد مشروعیت مردمی مورد نیاز برای عبور از بحران‌هایی با این عمق وجود ندارد.» به گفته او، سیاست‌های ارتش و دخالت برای برکناری عمران خان در سال ۲۰۲۲ سیاستی مضر برای پاکستان بود و ثابت کرد عمران خان و توان سیاسی او یک واقعیت در عرصه سیاسی پاکستان است که نادیده گرفتن آن ممکن نیست: «بخشی از مردم دل به احزاب سنتی نظیر مسلم لیگ و حزب مردم دارند و بخش دیگری نیز به حزب تحریک انصاف علاقه دارند. هیچ کدام از آن‌ها تمام خواسته مردم پاکستان نیستند و تنها راه عبور از وضعیت فعلی، همکاری این احزاب بدون تلاش برای حذف دیگری است.»

این دیپلمات پیشین ایرانی می‌گوید: «فرمانده پیشین ارتش پاکستان می‌گفت ارتش در صحنه سیاسی پاکستان دخالت زیادی داشته و امیدوار بود که این دخالت‌ها ادامه نداشته باشد اما واقعیت این است که دخالت‌ها ادامه دارد و تأثیر آن در روندهای سیاسی کاملاً مشهود است. نظامیان به راحتی از امور سیاسی دل نمی‌کنند و به میل خودشان کناره‌گیری نمی‌روند. در پاکستان تضعیف دموکراسی و افزایش نقش نظامیان به تشدید بحران‌های داخلی منجر شده و تداوم بحران برای طولانی مدت به تضعیف جایگاه منطقه‌ای این کشور انجامیده است.» او می‌افزاید: «در گذشته قدرت‌های فرامنطقه‌ای تلاش داشتند تا با برقراری توازن میان قدرت پاکستان و هند شرایط منطقه را پایدار نگه دارند اما این توازن از بین رفته و حالا هند با اختلافی زیاد دست فراتر را دارد. مزیت نسبی و امکان بازیگری مناسب بین قدرت‌ها نیز برای پاکستان از بین رفته است.»

به باور کارشناسان، شانس زیادی هم برای اصلاحات و تغییر وضع موجود وجود ندارد. امیر رحیم‌شمسی، کارشناس پاکستانی به خبرگزاری فرانسه گفته است: «در کوتاه‌مدت، دولت برآمده از هر کدام از ائتلاف‌ها برای اعمال اصلاحات، به‌ویژه اصلاحاتی نظیر اصلاحات اقتصادی که اصلاحاتی نامحبوب در جامعه به شمار می‌رود نیاز به مشروعیت قابل توجهی دارد و بدون این مشروعیت با چالشی جدی مواجه خواهد بود.» از سوی دیگر، اعمال اصلاحات، بدون کاستن از نقش ارتش که منافع خود را نسبت به منافع عمومی در اولویت قرار می‌دهد، غیرممکن است و حرکت در مسیر کاستن از نقش ارتش نیز تقریباً به معنای پایان عمر دولت خواهد بود.

رون زندان

نخست وزیر برکنار شده پاکستان چگونه به تضعیف قدرت منطقه‌ای منجر می‌شود؟

